

रवि शाक्य, इखाउँ, यल

नेपालमण्डल व्यंसाः

त्याः ८

ने.सं. ११२१ गुंला

समाचार : सम्पादन कला

अंकुरेधर श्रेष्ठ

उपप्राध्यापक

नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग

नेपालमण्डल घःचाःधुकू,

नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग

चैन लाकौल स्मृति भवन, यलध्वखा ।

- ब्वँखँ - समाचार : सम्पादन कला
च्चमि - ॐकारेश्वर श्रेष्ठ
विधा - पत्रकारिता
पिकाकः - नेपालमण्डल घःचाःधूकु, यल
ई - ११२१ गुंला
मू - १० (भित्ति) ।
कम्प्यूटर - साइवर कम्प्यूटर सर्भिस, फोन ल्याः २२९४२७
थाकू - भिंतुना प्रिण्टर्स, फोन ल्याः २२२६०६
पिकाःगु - न्यासः

समाचारःसम्पादन कला

१. समाचार छुकियात धाइ ?

भ्रीसं पत्रपत्रिका व्वनी, टेलिभिजन स्वइ, रेडियो न्यनी, ईमेल व्वनी । थथे समाचारया निति थीथी साधन छ्यली । थ्व समाचार धैगु छु, थुकिया खँय बिचाः याय्माः । समाचारयात थथे हे खः, थ्व हे खः धकाः सुना नं स्पष्ट धाय्मफुसां ब्यवहारय् तसकं छ्यलाबुला यानाच्चंगु धापू थन न्हाथने ।

शाब्दिक अर्थया ल्याखं थीथी शब्दकोशं छु धाःगु स्वय् -

बःचाधंगु नेवाः खँवः धुकू- बुखँ, हसना, सः, न्हिन्हिया खँ, हालखबर

Oxford Learner's Dictionary -

news or fresh information, report (s) of recent events.

The World Book Dictionary-

Something told as having just happened, information about something that has just happened or will soon happen.

New Webster's Dictionary- recent information

नेपाली बृहत् शब्दकोष - भर्खरको सूचना वा अखवारमा छपिएका हालखबर तथा नयाँ घटनाको विवरण ।

शब्दकोशया परिभाषाकथं समाचार धैगु तात्कालीन घटनाया जानकारी धैगु सी दु । पत्रकारिताया मिखां समाचारयात गुकथं धाइ व छक नं स्वय्

News is a new piece of information about significant event that is of interest to a community

- *Asia Pacific Institute for Broadcasting Development*

News is Surprise, an unexpected happening

- *Lord Northcliffe*

Information of timely interest

- *J. Edward Murray*

It is a nearly always a story about people rather than things. Basically that is something which immediately interests the reader. It, may be something which affects him personally, something he can understand in human terms.

- *The news machine.*

North, East, West, South, what comes from there, makes news.

- *Familiar cliché*

News is something that everyone wants suppressed. Everything else is an advertising.

- *William Randol.*

News is the timely report of events, facts or opinions that interests for significant number of people.

- *William L. Rivers*

When a dog bites a man that is not news. When a man bites a dog that is news.

- *Charles Anderson Dana*

The rise and fall of governments, wars, stories of peaceful international relation. The doings and movements and sayings of the famous people. Man made disasters. There are essentially what news is.

- *Reuters*

But the essential elements of the story are the same : People and action.
- Neol O. Brown.

‘गन भुखाय् व्वल, मिं नल, चलः वन, वा वल, महामारी तच्चल, मनूत स्वाहा जुल, वस्तु भाउयात त्वचं कल, जंगलय् मिं नल, धुं दुख विल, भालुं कयपुल, गन बम मुल, अथवा सुनां स्वइतं गोली कय्कल, दक्क समाचार खः’

- रामराजा पौड्याल

थन दुगु समाचारया परिभाषा व्वनेवले सार खँ छु खनेदुधाःसा मनूतय्गु अभिरुचिं जाःगु न्हूगु खँ हे समाचार धैगु तिप्याय् छिं ।

मनूतय्गु अभिरुचि छुकी दै धैगु खँय् Editorial Study Centre for the Thompson Foudation पाखे नीगू (२०) खँ दुथ्याःगु धलः न्हयथंगु दु (कामथ : ११००), । व खः

१. अप्रत्याशित वा नवीन घटना (Novelty) २. व्यक्तिगत प्रभाव (Personal Impact) ३. स्थानीय समाचार (Local News) ४. मुद्रा (Money) ५. अपराध (Crime) ६. यौन (Sex) ७. द्वन्द (Conflicts) ८. धर्म (Religion) ९. दुर्घटना वा प्राकृतिक प्रकोप (Disaster and Tragedy) १०. हास्य (Humour) ११. मानव अभिरुचि (Human Interest) १२. सामान्य व्यक्ति (The under dog) १३. रहस्य (Mystery) १४. स्वास्थ्य (Health) १५. विज्ञान (Science) १६. मनोरञ्जन (Entertainment) १७. प्रख्यात व्यक्ति (Famous People) १८. मौसम (Weather) १९. खाना (Food) २०. समूह समाचार (Group Story).

१.२ समाचारया महत्व क्वछीगु तत्व (Factors Determining News Value)
मानव अभिरुचिया क्षेत्र यक्व दयाः न मुख्यतया क्वय् न्हयथने त्यानागु प्यंगू तत्व समाचारया मू निर्धारण याइ ।

क) सामयिकता (Timeliness) - खबर न्हूगु जुइमाः । खबर न्हूगु मखुसा उकी बीगु मेगु थप खँ न्हूगु जानकारी जुइमाः । धाय्गुखःसा व हे खबरयात नं न्हूकथं

प्रस्तुती याना: ब्वमिया ध्यान सालेफय्मा: ।

ख) निकटता (Proximity) गुलि सत्तिगु थाय्था समाचार जुइ, उलि अप्व: उत्सुक जुइ । सत्तीगु धैगु ब्वमिया बाय्लिसे वा ब्वमिं स्यूगु थाय्लिसे ख: । थ्व खँय् अतिरञ्जना दुसां भौगोलिक वा संवेगात्मक सामीप्यं प्रभाव या:गु खनेदु ।

ग) समाचार मूल्य व महत्व (Importance or Consequence) - समाचार वर्णन यानात:गु घटना वा ज्ञानकारी ब्वमियात गुलि प्रभावित याइ, समाचारया महत्व अप्व: दै ।

घ) आकार (Size) - समाचारया घटनाय् दुथ्यापिं मनूतयगु व मेगु परिमाणया आकारय् नं समाचारया आकार क्कजी ।

१.३ समाचारया ताजि (Types of News)

समाचारया ताजि धाय्बले परम्परागत, व्याख्यात्मक प्रतिकारात्मक, समाधानात्मक, गहन, खोजपरककथं ब्वथलेगु चलन दुसा स्रोतया ल्याखं आकस्मिक व पूर्व निर्धारित याना: निधिकय् ब्वथलेगु चलन व्यवहारय् खनेदु ।

प्राकृतिक प्रकोप, दुर्घटना, सत्ता लाकेगु विद्रोह आकस्मिक कथं (unexpected) कायगु चलन दु सा आम निर्वाचन, राजकीय भ्रमण, खेलकूद, शिलान्यास, उद्घाटन, तिथिमिति न्हापा हे क्वछिना: याइगु जूगुलि पूर्व निर्धारित (Expected) समाचारकथं कायगु चलन दु ।

शुलि बाहेक नं विकास पत्रकारिताया सिद्धान्तं समाचारया आयाम व स्रोत तब्याका यंकूगु दु । छुं छगू निश्चित इलय् खने दुगु अनुभव, रोगब्याधिया प्रकोप, न्हूगु प्रविधिया लिच्च:थज्या:गु खँ थुकी दुथ्याइ ।

मामांवनधा:सा समाचारया क्षेत्र छुं छगू सर्वेक्षणया लिच्च:, नकतिनि पिदंगु सफू, छलफल कार्यक्रम, वक्तव्यथज्या:गु खँ नं समाचार जुइफु ।

न्हापा हे पिदनेधुंकूगु खवरय् नं न्हूगु जानकारी लुयावल वा खनेदतधा:सा व तथ्याङ्क

दुध्याका अद्यावधिककथं समाचार पितबीगु चलन दु । शुक्रियात Follow up धाइ ।

भाजु जोक काडौनी समाचारयात निगू तगिमय् ब्वथःगु खनेदु ।

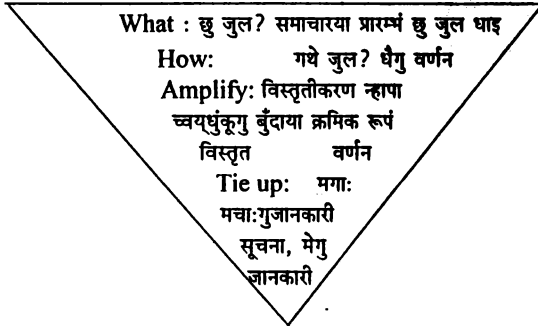
१. मनूतसें माला माला ब्वनेत स्वैगु समाचार

२. मनूतय्त बी हे माःगु समाचार

नकतिनि जक जूगु दुर्घटना, राज्य विद्रोह, आविष्कार, मनूतसें मालाः ब्वनेत स्वैगु खवर खःसा राज्यं जारी याःगु कफ्यू,आदेश, मनूतय्त न्यंके हे माःगु खवर खः । थज्याःगु वर्गीकरण पाय्छि जुइ व यय्की धैगु मेदु । ई व थाय् स्वया थ्व पानाः वनी ।

१.४ समाचारया वनोट (News Structure)

समाचार थुकथं हे च्वय्माः थथे हे जुइमाः धकाः धाय्मफूसां गम्भीर समाचार अंग्रेजी शब्द WHAT सूत्रकथं जुइमाः धैगु Thompson Foundation या भनाइ दु । उकिं समाचार माःकथं ताहा वा चिहा यानाः माःछि तय्त अ; पुइ । थ्व WHAT या बनावट अःखः पिरामिड (Inverted Pyramid) जुइमाः धैगु परम्परागत भनाइ लिसे ज्वःलाः ।

समाचारया नमूना:

खप (न्हूगु विश्वभूषि) / थनया थीथी गलैँचा उद्योग व अप्पा भट्टाय् ज्या

यानाच्चपि मजदूरतय् अभिलेख तय्गु निंतिं स्थानीय प्रशासनं सम्बन्धित उद्यमिपिन्त
पौ च्याः इनाप याःगु दु ।

पुलिस प्रशासनं उद्यमिपिन्त च्वःगु पतिइ मजदूरतय् स्थायी व अस्थायी थाय्बाय्था
लिसें किपा नं बिइत इनाप यानातःगु दु । लिसें उद्योगय् छुंकथं गडबडी जूसा स्वयं
उद्यमिपिं हे जिम्मेवार जुइ नं धयातःगु दु ।

पुलिसं ल्हंगु शुक्रथया पलाः माओवादीतय् संदिद्ध गतिविधिया कारणं जुइफुगु
अनुमान जिमि स्थानीय सम्वाददाता श्याम खमू नं याःगु दु । थनया सूर्यविनायक,
थिम्बि, जगाति, सल्लाघारी लगायतया थासय् माओवादी प्रभावित जिल्ला रोल्पा,
रुकुम, जाजरकोट व सिन्धुपाल्चोकया मनूत ज्या यानाच्चंगु दु ।

समाचार संगठन याय्बले Invented Pyramid व Chronological (घटना
वर्णनात्मक) समाचार च्वय्गु चलन दुसा थौकन्हय् Inveted Pyramid शैलीयात
आपाःसिन नालाच्चंगु खनेदु । यद्यपि थुपिं निगुलीं थःथःगु महत्व दु ।

समाचार च्वय् न्हाः घटनालिसे स्वापू दुगु थाय्, मनू वा मेमेगु पक्षया पूर्वक
जानकारी काय्धुंकाः उकियात कथंहंक छसिकथं त्वय्क News Story (समाचार)या
रूप बीमाः ।

समाचारया माःगु ज्वलं मुंकेधुंकाः क्वय् न्हाथनागु खुगु खँ मत्ती तय्मा :-

- १) छु, सु, गन, गबले, छांय, गथे (5wh+H) धैगु आधारभुत ह्यसःया लिसः
वैला कि वैमखु व क्वछीमाः ।
- २) थ्व न्हासःया लिसः वय्धुंकाः न थ्व खवर मनूतसें ब्वनेमाःगु वाध्यता छु ?
थुकिया लिसः बीबले समाचार सम-सामयिक घटनालिसे सान्दर्भिक जू मजू
स्वय्माः । माःगु हलज्वलं दुथ्याकेमाः ।
- ३) घटनाया मुख्य खँ समाचारया छ्यनय् च्वय्माः । व स्वया कम महत्व दुगु खँ
वयां लिपाया अनुच्छेदय् तंत वनेमाः ।
- ४) समाचारया भाय् सरल व त्वःवनापुसे च्वनेमाः । छांयधाःसा समाचार सःस्यूपिन्त
जक मखसे सामान्य मनूतय्गु निंतिं नं च्वैगु जूगुलिं समाचारया खँ बांलाक
इमिसं (साधारण मनूखं) नं थुइमाः । थाकूगु, अर्थ छ्याय् मफैगु, प्राविधिक व
क्लिष्ट खँग्वः समाचारय् छ्यलेमज्यू ।
- ५) समाचार च्वय्बले अनुच्छेद पाकाः सफा जुइक च्वय्माः समाचारया जवय्खवय्

बांलाक गाक थाय् त्वतेगु त्वमके मज्यू ।

६) च्वय् धुंकाः समाचारया अंग पूवं मवं बांलाक स्वय्माः । समाचारया श्रोत (थाय्) क्यनातःगु दु मदु स्वय्माः ।

नेपालभाषा एम. ए. ब्वनीपिन्त हःपा बीकथं उद्योगपति भाजु पीयूषबहादुर अमात्यजुं नेपालभाषा ए.प. ए. तगिमय् छक्वलं पास जुयाः दकलय् आपाः ल्याः कैदीम्ह विद्यार्थीयात छगु लुँया तकमा बीगु क्वछ्यूगु दु । उगु तकमाया नां पीयूष पदक खः ।

उगु ज्याया निंतिं भाजु अमात्यं त्रिभुवन विश्वविद्यालय, नेपालभाषा केन्द्रीय विभागायात १ लाख दां लःल्हानादीधुंकूगु खँ नेपालभाषा केन्द्रीय विभागया अध्यक्ष डा. सुन्दरकृष्ण जोशीजुं धैदीगु दु । नापं उगु सिरपाः दैय्दसं नेपालभाषा केन्द्रीय विभागं इनी ।

नेपालभाषा एम.ए. ब्वनीपिन्त जनस्तरं बीगु सिरपाः चैनलाकौल सिरपाः (मिसातय्त जक), मोतिलानी सिरपा व पीयूष पदक यानाः स्वंगू थ्यंगु दु ।
(नसना, दैः १, ल्याः १७, पौ १)

थ्व समाचारायात अंग पूवंक Inveted Pyramid शैलीं च्वय्गु खःसा थुकथं च्वय्माः ।

यल/नेपालभाषा एम.ए. तगिमय् दकलय् आपा ल्याःकयाः छक्वलं पास जुम्ह विद्यार्थीयात उद्योगपति पीयूषबहादुर अमात्यजुं पीयूष पदक बीगु क्वछ्यूगु दु ।

उगु तकमा लुँया जुइ । उगु तकमा नेपालभाषा केन्द्रीय विभागं दैय्दसं इनी ।

उगु ज्या याय्त भाजु अमात्यं त्रिभुवन विश्वविद्यालय नेपालभाषा केन्द्रीय विभागायात १ लाख दां लःल्हाय् धुंकाःगु खँ विभागया अध्यक्ष डा. सुन्दरकृष्ण जोशीं कनादीगु दु ।

जनस्तरं नेपालभाषा ब्वनीपिन्त बीगु सिरपाः थ्व स्वंगू खः । थ्व स्वया न्हाः मोतिलानी सिरपाः, मिसापिं विद्यार्थीतय्त चैन लाकौल सिरपाः बियाः वैच्वंगु खः ।

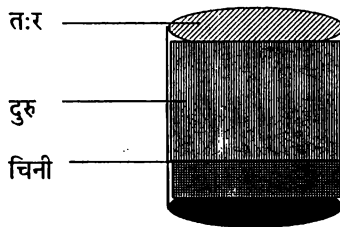
थ्व समाचारय् क्वछ्यूम्ह पीयूषबहादुर मखसे केन्द्रीय विभाग जुइमाःगु खः ।

१.५ समाचार सम्पादन

समाचार चयधुंकाः, थ्व पाय्छि जुल वा मजुल बांलाक स्वय्माः । थ्व ज्या पत्रपत्रिकाय् थःथःगु सुविधा स्वयाः याइगु खःसां थन सम्वाददाता स्वयं समाचार सम्पादक जुइगु हैसियतं ज्या याइगुलिं (उद्देश्य जूगुलिं) समाचार सम्पादन समाचारदाता स्वयं हे याय्माः।

समाचार (News Story) स्वैम्हसित पत्रपत्रिकाया Gate Keeper धाय्गु चलन दु । छायाकि वया स्वीकृति मदय्कं छुं नं समाचार वा लेख पिदनी मखु । समाचार दय्केबले सम्पादकं थःगु न्हापु नाय्केमाः । समाचार सन्तितिया बुलेटिन न्हापा हे समाचार जुयाः वय्धुंकीगु खःसा गब्ले गब्ले थ्व समाचार नं दय्के माले यः । उलि जक मखु, थःहे सम्वाददातां हःगु खवर नं थुकी तयाः दय्केमालीबले सम्पादकं छ्यनं चुइ हे माली ।

सःम्ह सम्वाददातां हःगु समाचारय् ला अपाय्स्कं ज्वय्मालीमखु । अथेसां समाचार दय्कूबले मू खँ च्वायातःगु दु कि मदु अथवा मेमेगु खँ नं गन गन लाय्माःगु खः, लाःगु दु ला मदु स्वय्माः । थ्व ज्याय् इजिप्टया पिरामिडयात भवपुइका स्वय्गु चलन दुसां दुरू गिलासया दसू ब्वय्गु (अधिकारीः १११४) अफ बांलाइ ।

थ्व दुरू गिलासय् दकलय् च्वय् तर वा दकलय् महत्वपूर्ण चिज खनेदु । समाचार दय्केगु मोटामोटी ढाचा थथे हे खः ।

सम्पादकं सम्पादन याय्गु भवलय् छापय् याय्त् ठीक यानातःगु खँ सत्य तथ्य स्वय्बले मुख्यतया स्वंगु खँय् विचाः याइ ।

१) तथ्य, आकंडा जाचँ : मनूया नां पाय्छि जू मजू, सभाचारय् दुनेच्वंगु खँ सुना धाःगु खः, हिज्जे पाय्छि जू वा मजू, अथे हे Style Book या Style लिसें पाय्छि जू मजू, थाय्या नां, अंक बांलाक स्वय्माः ।

२) ग्रामक खँ स्पष्ट याय्गु - समाचारय् थाकूगु, अर्थ स्पष्ट मजूगु, पारिभाषिक

शब्द दुध्याना अर्थ दुरुह व क्लिष्ट जू वनेफुगुलि समाचारय् फयाफतिं सरल, शब्द व तप्यंगु भासं धायगु याय्माः । समाचार च्वय्वले यक्व विशेषण घानाः च्वयगु यात कि यक्व भ्रम ब्वलनेफुगुलिं थज्याःगु बानी त्वतेमाः । दुर्घटनाय् लाःम्ह मनूयात अस्पताल यंकलधाःसा गाःगुली वासः याय्त् अस्पतालय् यन धाय्म्वाः ।

३) समाचार चिहाय्क व स्पष्ट व बांलाक्क च्वयगु - थौकन्हय्या व्यस्त समाजया मनूतसें हथासं ब्वनीगु विषयवस्तु जूगुलिं चिहाकः, अर्थपूर्ण, यइपुक च्वय्माः - अर्थ स्पष्ट मजुइगु शब्द छ्यलाः भ्वं जक सितिक वनीगु मखसे मनूतय्त् नोक्सान हे याइ ।

अंग पूमवंक अस्पष्ट जुइक पिकाःगु विश्वभूमि न्हिपाया समाचार थन न्हाब्वय, गुकिं विवाद समेत ब्वलकेफु -

नमुना

यै/मानव अधिकारवादी संस्था खया नं जाति भाषा धर्म, संस्कृति आदियात प्रमुखता बियाः याना च्वंगु सन्दर्भय् आः थुकियात हे मू प्राथमिकता बियाः ज्या यानावनेत मानव अधिकार प्रवर्द्धन केन्द्र (HRPC - Human Rights Promotion Centre) नामं छगू न्हूगु संस्था पिलूवःगु दु ।

नेपालभाषा मंकाःखलःया नायः, सांसद व मानवअधिकारवादी नेता भाजु पद्मरत्न तुलाधरया अध्यक्षताय् नीस्वंगु उगु केन्द्रया न्वकू डा.पुष्पराज राजकर्णिकार, मू छ्याज्जे विजय सैजू, छ्याज्जे शोभा वज्राचार्य व दांभरि एल्थीस जोशी च्वनादीगु दु । थुकथं हे मू दुजलय् नरेशवीर शाक्य, तुल्सिमान सिंह, अन्जान शाक्य, राजा शाक्य, कुलभक्त शाक्य व किरण शाक्यपिं च्वनादीगु दु सा दुजलय् भरत साय्मि नारद वज्राचार्य, महेश स्थापित व सुरेश मानन्धरपिं च्वनादीगु दु ।

केन्द्र नीस्वनेमाःगु औचित्य सम्बन्धी जानकारी बिइत थौं थन छगू पत्रकार सम्मेलन सःतातः गु दु ।

विश्वभूमि दै ११ ल्याः ४०

समाचार धकाः पिथंगु थ्व गद्यांशय् पत्रकारिताया मिखां स्वयंबले थ्वैत चिहाकय्क निगू अनुच्छेदय् निइवलं सिधइ ।

गद्यांशया मानव अधिकारवादी खया न सन्दर्भय् धैगु इवलं विवाद ब्वलंका ल्वापू थनेपु । अथे हे निगूगु अनुच्छेदया नेपालभाषा ... नेता तक थन तय्म्वाः ।

अन्तिम अनुच्छेद छगुलिं हे म्वाःगु अनुच्छेद खः ।

ध्व गद्यांशयात शुक्रयं समाचारया ढाँचाय् हीकेफु ।

ये/भाषा, जाति, धर्म संस्कृतियात प्राथमिकता बिया: ज्या याय्त मानव अधिकार
प्रवर्द्धन केन्द्र संस्था नीस्वंगु दु ।

संस्थाया अध्यक्ष पदमरत्न तुलाधर नाप मेपिं १४ म्ह दुज:त दु ।

२. सम्पादान चिन्ह/प्रुफ चिन्ह (Editing Symbols or Marks)

सम्पादन प्रविधि सय्केत सम्पादन चिन्ह वा प्रुफ चिंया ज्ञान कायगु मेगु महत्त्वपूर्ण
खँ ख: । उकिं ध्व चिं बांलाक थासय् लाक छ्यलेमा: ।

पाण्डुलिपि सम्पादकं समाचारया गुरुकापी मुद्रण शुइका मदुगु थाय् अपुक
भिंकेगु नापं मेगु मा:गु निर्देशन चिं तयमा: । थज्या:गु छुं चिंया जानकारी मा: -

ℒ - तनेगु

d - लिकायगु (Delete)

- छयं पाकेगु (Spacing)

⌋ - स्वाकेगु (Close up) ।

s - उखेया थुखे, थुखेया उखे (Transpose)

⌈ - आख: थछ्वयगु (Elevation)

⌋ - आख: क्वछ्वयगु (Lower Letters)

[- आख: खवय् छ्वयगु (Move to Left)

] - आख: जवय् छ्वयगु (Move to Right)

⊗ - Make Clear

L - Less Space

□ - More Space or Indentation

आख:- अंकया थासय् आख:

~~~ - Italics

LC - Lower Case

NP- Next Para.

Run on/No N.P/No = No Next Para.

Caps - Capital Letters

Caps + lc - Lower Case with initial Capital

rom - Set in roman types

LF - Light Face

BF - Bold Face

३. संक्षेपन/संक्षेपीकरण

संक्षेपीकरण/संक्षेपन संक्षेप खग्वलं वःगु खः । संक्षेप धायबले सार खँ जक कयाः दय्कातःगु मूल सन्दर्भया चिधंगु रूप धाय्छिं । नेपाली बृहद शब्दकोशकथं छु नं अनुच्छेद व अभिव्यक्तियात संक्षेपं च्वयगु प्रक्रिया वा मूल अशंयात सामान्यतः स्वब्बय् छब्ब जुइक चिहाय्केगु शीप हे संक्षेपीकरण खः । थुकी तहाय्क व्यक्त जुयाच्चंगु भाव वा विचारया मूल आशय मस्यंक छसिकथं सरल सुस्पष्ट भासं चिहाय्क न्हयथनी ।

संक्षेपीकरण याय्बले थुलि खँय् बिचाः याय्माः

१. मूलया अनुशरण – संक्षेपीकरण याय्बले मूल, भाव, विचार, सार सुरक्षित जुइमाः । मूलय् दुगु छु नं महत्वपूर्ण खँ त्वःफी मज्यू । नापं संक्षेपकं मूल प्रस्तुतीया सिलसिला(पू) नं ज्वनेमाः, गुकिया संक्षेपीकृत अंश ब्वनेबले मूल अंश हे ब्वनाथे जुइ ।
२. संक्षिप्तता – संक्षेपीकरणया मूल लक्ष हे संक्षिप्तता खः । थुकी व्याख्यात्मक खँ, उदाहरण, चिचीधंगु तथ्य, पुनरुक्त अंश, प्रत्यक्ष कथन, उखान अतिरिक्त उदाहरण, ततहाकगु विशेषण व अलंकार लिकया सार संक्षेपकथं न्हयथनेमाः ।
३. क्रमवद्धता – संक्षेपीकरण याय्बले मूल अभिव्यक्ति गथे खः उकिया क्रम मस्यंक चिहायकेमाः ।
४. तटस्थता – मूलया भाव व बिचार न्हयागु जूसां उकिया भावयात स्यंकेगु वा भिंके दैमखु । छायाःसा संक्षेपक टिप्पणीकार मखु धैगु खँ थुइकेमाः ।
५. सरलता व सुस्पष्टता – मूल अभिव्यक्ति न्हयावक्क हे किलष्ट जूसां उकी संक्षेपीकृत, सरल व सुस्पष्ट जुइक तर्प्यक खँग्वः वा खँपु छ्यलेमाः ।
६. निजि शैली – मूलया खँग्वः छ्यःसां फयांफति संक्षेपकया शैली खनेदुगु बांलाः धाइ ।

३.१ संक्षेपीकरण याय्गु तरिका

१. बालाक ब्वनेगु – संक्षेपकं सामग्री बांलाक ब्वनाः मूल अभिव्यक्तिया गेरागेरा ल्यया उकीःच्चंगु तत्व थुइकेमाः ।
२. बुँदा टिपोट – संक्षेपकं आवश्यकतानुसार गद्यांशया मुख्य मुल बुँदा underline याना छुटय्याय्माः ।
३. शीर्षक तयगु – शीर्षक फयांफति चिहाकः जुइमाः ।

४. मस्यौदा व साफी – मूल अभिव्यक्ति महत्वपूर्ण बुँदा सीके धुंका: वैत संक्षेपीकरणया खेसा मस्यौदा रूपय सरल भासं च्वय्मा: ।

दसु

धर्मादित्य धर्माचार्य

शब्द ल्या: १५४

राणाकालया खरिदार जुया कलकत्ताय् ब्वंभा:म्ह मनूखं राणशाहीया मिखाय् धू जइगु ज्या यानादिल । व छु धा:सा नेपा:या धात्येगु भाषा नेपालभाषा ख:, खय्भाय् मखु धका: नेपालभाषाया पैरवी यानादिल । उलिजक मखु, नेवा: जातीया म्हसीका देशंपिने हिन्दुस्तानय् छपु कार्यपत्र मार्फत न्हयब्वइदिल । थ्व ज्याखं राणायात नुग: मुया वय्क:या जागीर लिक्कैबिल । अय्ं वय्कलं अन हे च्वना नेपा:मि व मेपिनिगु च्वसु मुना बुद्ध धर्म नाम ने. स. १०४८ तक पिकैदिल । लिपा व हे पत्रिकायात बुद्धधर्म व नेपालभाषा नां छुना: जम्मा भिगू अंकतक पिथना दिल । थ्व नेपालभाषा जक मखु नेपालया न्हापांया पत्रिकाया इवलय् ला:गु पत्रिका ख: । धर्मादित्यया इलय् च्वय्गु ज्या नेपाल लिपिया माध्यमं जुयाच्चन । व भाषा प्रति उदासिनताया कारणं नेवा: भाय् संकट अवस्थाय् लानाच्चंगु ख: । वय्कलं थ्व खँयात थुइका: भाषा नेवा:जूसं वयात लिखित रूपं प्वंकेत देवनागरी आख: छ्यलेगु यानादिल । उकिया कारणं नेपालभाषाया अवस्थाय् ह्यूपा: वल । थज्यागु युगसापेक्ष ज्या याना: विश्व भाषामानचित्रय् नेवा:भाय् म्वाकातय्गु ज्या यानादिल । थौ वय्क:या ज्यायात थौया इलंहवा:गु कथं भीस न्हयाकेगु धात्येगु श्रद्धाञ्जली जुइ ।

(नसना दँ १, ल्या: ४)

बुँदा टिपोट

१. छगू कार्यपत्रमार्फत नेपालभाषाया पैरवी
२. बुद्ध धर्म पत्रिकाया प्रकाशन
३. नेपाललिपिया थासय् देवनागरी छ्यला

शीर्षक – धर्मादित्ययात श्रद्धाञ्जली

मस्यौदा -

राणाया जागीरे जुया: कलकत्ताय् ब्वंभा:म्ह धर्मादित्य धर्माचार्य छपु कार्यपत्र च्वया: नेपालभाषा हे नेपालया धात्येया भाषा ख: धका: पैरवी यानादीगुलिं राणा

सरकार तंचायाः वय्कःयात जागीरं लिकैबिल । वयां लिपा स्वदेशी व विदेशी च्वमितय्गु च्वसु मुना ने. सं. १०४८ स बुद्धधर्म पत्रिका पिकैदिलसा थ्व बुद्धधर्म व नेपालभाषा नामं फिगू ल्याः तक पिदन । थुलिजक मखु भाषिक उदासिनता ब्वलनाच्चंगु इलय् नेपाल लिपिया थासय् देवनागरी आखः छ्वलाः नेपालभाषायात विश्व भाषिकमानचित्रय् म्वाकादिल । थ्व खँ थुइकाः ज्या याय्गु हे धर्मादित्ययात श्रद्धाञ्जली देछाय्गु जुइ ।

साफीः

शब्द ल्याः-४८

राणाया जागीरे जुयाः नं धर्मादित्य धर्माचार्य नेपालभाषाया पैरवी यानादीगुलिं कलकत्ताय् ब्वनाच्चंबले हे वय्कःयात जागीरं लिकैबिल । लिपा वय्कलं बुद्धधर्म व नेपालभाषा पत्रिका फिगू ल्याः तक पिकैदिल । थुलिजक मखु सिनावनेत्यंगु भाषायात देवनागरी च्वय्गु यानाः म्वाकाबिल । थुकिं यानाः नेपालभाषा विश्व भाषिकमानचित्रय् म्वाय्फत । थ्व खँ थुइकाः ज्या याय्गु हे धर्मादित्ययात श्रद्धाञ्जली जुइ ।

३.३ संक्षेपनया महत्त्व

थौया प्रतिस्पर्धात्मक व वेफुसर्दीया युगय् चिहाकलं सारपूर्ण खँ धाय्गुलिं कम इलय् हे यक्व खँया संचार याय्फै । नापं थुकिं श्रम व ई म्हंचाय्की । थुकिं पाठकया वोध क्षमता व अभिव्यक्ति शैलीयात क्वातुकी ।

४. अनुवाद

छगू भाषाया लिखित वा मौखिक सन्देशयात व हे वा मेगु भाषाय् ल्हय्गु ज्यायात अनुवाद धाइ (भट्टराईः २०५५) । मनूतय्गु अनेक क्षमता मध्ये छगू स्वया अप्वः भाषा सय्केगु अले उकिया माध्यमं संचारित याय्गु क्षमतां थःगु भाषिक परिवेशया पःखालं पिनेच्चंगु सूचना व ज्ञानयात भौगोलिक वा सामयिक दुरी पुलाः थःथाय् दुतहय्गु अथवा थःकेच्चंगु मेपिन्याय् अथे हे छ्वय्गु माध्यम हे अनुवाद खः ।

थौया विश्वय् न्हाक्व हे सक्षम जूसां छम्हसित म्हसीकेत अनुवादया जरुरी जुइधुंकूगु दु । UNO निसैं प्रत्येक देशया आम संचार अनुवादया चकंगु ख्यः जुयाच्चंगु इलय् पश्चिमी मुलुकय् अनुवादयात संचार उद्योग दुने (Communication Industry) दुथ्याकूगु खनेदु ।

भाषाविज्ञानया मिखाय् साहित्य नं भाषाया विशिष्ट प्रयोग खः । भाषा विश्लेषणया नियम छ्वलाः सिर्जनात्मक लेखया अर्थ छ्वाय् फु थें अनुवादय् नं थ्व लागू जुइ धैगु

तर्क दु । अनुवादया क्षेत्र धाय्बले साहित्यिक अनुवाद, बैज्ञानिक/प्राविधिक, शैक्षिक, यान्त्रिक अनुवाद लाः सां विशेषयानाः साहित्यिक अनुवाद काय्गु यानाच्चंगु दु ।

अनुवाद प्रक्रियाया खँ ल्हाय्बले मूलतः शब्दात्मक अनुवाद व स्वतन्त्र/मुक्त अनुवादया नां काय्गु चलन दुसां विषय परकता व तुल्य परिणाम नं तनाब्यूगु दु ।

थुकिया खँय् दुग्यंक खँ ल्हाय्गु खःसा थ्व विषय थौंकन्हय् भारत नापं मेमेगु देशय् Translation Studies नामं अध्ययन हे शुरु जुइ घुंकूगु दु ।

थन भीगु विषय धैगु संचारया ख्यलय् जुइगु अनुवाद जूगुलिं उकिया हे खँ छकूचा न्दथने । थ्व समाचार अनुवाद याय्बले Original Text या भावना पूर्वक प्रतिविम्बित जुइक अनुवाद याय्फुगु हे अनुवादकया क्षमताय् निर्भर जुइगुलिं अनुवादकं थुखेपाखे मेहनत याय्माः । शब्द शब्द अनुवाद याय्गु स्वयाः सामग्री ब्वना उकिया अर्थ व मर्म मस्यंक सरल भासं अनुवाद याय्गु बांलाइ । कानूनी, आर्थिक, बिज्ञान/प्रविधि, खेलकूदया प्रसंग मेगु स्वयाः पाइगुलिं थज्याःगु विषयय् अनुवादकं विशेष जानकारी कयाः जक अनुवाद याय्माः ।

दसू

सुगत सौरभ

कनककलशे जल सुगन्धं पूर्णयानाः तैतल,

वैगु सौरभ नभस च्चय् यःगु वायु ब्वेकल । - लुम्बिनी सर्गः पौ १०

The golden jugs were filled to the brim
with delicately perfumed water.

Giving full freedom to the wind

To blow the seed where'er it like

Canto one, pp.10

लःलःखः

बान्हिया फय् सनकि

पुखूया म्हछिं सिरिङ्ग वनी ।

सुथसिया गुलि जाःगु पुखू

वैसया भय्ब्यूगु न्यताः
बान्हिया फसं व स्यस्यकुनी

पौ ४९

"अपरान्ह

बतास चल्थो कि

पोखरी, सिङ्गै सिरिङ्ग हुन्छ

विहान सम्म । कति भरिएको त्यो

जवानीको टत्र गाला । अपरान्हको बतासले

त्यो चाउरिन्छ । बतास चल्थो कि त्यो एकै ढिको भएर

भयले आफ्ना किनारहरु कसेर समात्छ ।"

- अनु मंजुल

Kathmandu, Feb. 11 (RSS)

His Majesty the King has felicitated Mr. Seyed Mohammad Khatami, President of the Islamic Republic of Iran on the occasion of the National Day of the Islamic Republic of Iran.

In a message of felicitations, His Majesty has extended best wishes for the President's personal health and happiness as well as for the progress and prosperity of the people of Iran.

काठमाडौं/माघ २८ गते । श्री ५ महाराजधिराजबाट इरानको राष्ट्रपति सइद मोहम्मद खतामीलाई हार्दिक बधाई तथा शुभकामना सन्देश पठाइबक्सेको छ ।

सन्देशमा मौसूफबाट राष्ट्रपतिको व्यक्तिगत सुस्वास्थ्य र सुखका साथै इरानी जनताको प्रगति र समृद्धिको कामना गरिबक्सेको छ ।

यै/माघ २८ गते । श्री ५ महाराजधिराजं इरानया राष्ट्रिय दिवसया लसताय् थौं अनया राष्ट्रपति सइद मोम्मद खतामीयात दुनुगलंनिसे बधाइ व भिन्तुना सन्देश छैबिज्याःगु दु ।

सन्देशय् मौसफुं राष्ट्रपतिया व्यक्तिगत सुस्वास्थ्य व सुखया लिसें इरानी जनताया प्रगति व समृद्धि जुइगु मनंतुना बिज्याःगु दु ।

रसस

His Majesty the King has given assent to the Nepal Health Service Act Amendment Bill 2052 B. S. and the Ayurved Medical Council Act amendment bill 2045 B. S.

The bills passed by both the Houses of Parliament were submitted to His Majesty the King to royal assent.

काठमाडौं, माघ २७ गते । श्री ५ महाराजधिराजबाट संसदको दुबै सदनबाट पारित भई मौसूफका हजूरमा जाहेर हुने गएका दुई विधेयकमा स्वीकृति प्रदान गरिबक्सेको छ ।

मौसूफबाट स्वीकृति प्रदान गरिबक्सेका ती विधेयकमा नेपाल स्वास्थ्य सेवा ऐन २०५३ लाई संशोधन गर्न बनेको विधेयक २०५५ र आयुर्वेद चिकित्सा परिषद् ऐन २०४५ लाई संशोधन गर्न बनेको विधेयक २०५५ भएको संसद सचिवालयले जनाएको छ ।

यै/माघ २७ गते । श्री महाराजाधिराज संसदया निगुलिं सदनं पारित जुयाः वसपोलयाथाय् जाहेर जूवःगु निगू विधेयकयात स्वीकृति बिया बिज्याःगु दु ।

वसपोलं स्वीकृति बियाःबिज्याःगु उगु विधेयकय् नेपाल स्वास्थ्य सेवा ऐन २०५३ यात संशोधन यायगु विधेयक २०५५ व आयुर्वेदचिकित्सा परिषद् ऐन २०४५ यात संशोधन याय् दय्कूगु विधेयक २०५५ लाःगु खँ संसद सिचिवालयं धाःगु दु ।

रसस

लिधंसा

अधिकारी, ध्रुवहरि (सं)	१११०	पत्रकारिता हाते किताब । काठमाडौं: प्रेस इन्स्टिच्यूट (वि. स. २०५७) ।
चालिसे, विजय	१०९४	समाचार संकलन तथा सम्पादन । काठमाडौं: सृष्टि प्रकाशन (वि.स. २०५१) ।
जोशी, सत्यमोहन (सं)	११०७	बःचाधुंगु खैग्वःधुवू । यैः वैकुण्ठप्रसाद लाकौल
दाहाल, काशीराज	१०८४	प्रेस विधिशिक्षा । काठमाडौं: नेपाल कानून समाज (वि.स. २०४१) ।
पौड्याल, रामराजा	१०७०	पत्रकारिता । श्रीलुनकणदास चौधरी (वि.सं. २०२७) ।
वैद्य, पूर्णवहादुर	१११५	लःलः खः । ख्वपः संयोजन गुथि।
भट्टराई, गोबिन्दराज	१११८	अनुवादः सैद्धान्तिक पक्षको संरचना र त्यसको वर्तमान गति । भाषाविज्ञान विभाग, कीर्तिपुरमा प्रस्तुत (ई.सं. १९९८)
शर्मा, दुर्गानाथ	१०९७	प्रसारण पत्रकारिता हाते किताब । काठमाडौं: नेपाल प्रेस इन्स्टिच्यूट (वि.सं. २०५४) ।
शर्मा, पचप्रसाद, कपिल लामिछाने ऋषिराम भुसाल, 'हृदय', चित्तधर	१०९६ ११०७	पत्रकारिताको रूपरेखा । काठमाडौं: । विद्यार्थी पुस्तक भण्डार । दोश्रो संस्करण । सुगत सौरभ । कान्तिपुर: मोतिलक्ष्मी (निकःखुसी) ।
त्रिपाठी, वासुदेव	१०९५	नेपाली वृहत् शब्दकोश । काठमाडौं: नेपाल राजकीय प्रज्ञाप्रतिष्ठान (वि.सं. २०५२) पुनः मुद्रण ।

Barnhart, Robert K.	1115/1995 The world Book Dic- tionary. Chicago: world Book Inc.
Hornsby, A.S.	1109/1989Oxford Advanced Learner's Diddtionary of Current English. OUP. Fourth edition.
Kamath M.V.	1101/1981Professional Journalism. New Dehli:Vikash Pub- lishing House Ltd. (Re- printed)
Lexicon Publication Inc.	1113/1993 New Webster's Diction- ary and Thesaurus of English Language. Danburg CT.
Tuladhar Tirtha Raj (Tr)	1118/1998 Chittadhar Hridaya's "Sugat Saurabh." Kathmandu: Nepal Bhasha Academy.

पत्रपत्रिका

गोरखापत्र

नसना वाःपौ दँ १

न्हूगु विश्वभूमि

विश्वभूमि ११:४०

The Rising Nepal